

Rahandusministeerium
info@rahandusministeerium.ee

31.01.2024 nr 6-1/23-686

Justiitsministeerium
info@just.ee

Käibemaksumäära tõus ja riigi õigusabi tasud

1. jaanuarist 2024 tõusis käibemaksumäär 20 protsendilt 22 protsendini. Advokatuur pöördus 22. detsembri 2023. a kirjaga riigi õigusabi tasu kindlaksmääramise taotlusi lahendavate menetlejate poole palvega, et riigi õigusabi tasud ja kulud määrataks kindlaks määruse tegemise ajal kehtiva maksumääraga, sõltumata sellest, milline on taotluses märgitud käibemaksu suurus (kiri lisatud). Advokatuur leiab, et kui lähtuda riigi õigusabi toimingu tegemise aja maksumäärast (st deklareerida käibemaksu riigi õigusabi toimingu tegemise kuul), tekib kaks probleemi. Esiteks tähendab see suuremat halduskoormust ja mh peaksid advokaadid tegema pidevalt käibedeklaratsioonide parandusi ja kandma sellega seotud kulusid, kui tasutaotlusi täies mahus ei rahuldata. Teiseks peaksid advokaadibürood võtma käibemaksutõusu enda kanda. Justiitsministri 26. juuli 2016. a määruse nr 16 "Advokaadile riigi õigusabi tasu maksmise ja kulude hüvitamise kord" § 4 järgi maksab advokatuuri juhatus riigi õigusabi tasu ja kulud välja advokaadibüroo arvel. Selle arve saab advokaadibüroo esitada pärast tasu ja kulude kohta määruse tegemist, st advokatuuri seisukoht on, et seda arvet ei saa esitada 2023. a-l kehtinud maksumääraga.

Riigikohus palub Rahandus- ja Justiitsministeeriumilt alljärgnevatel põhjustel seisukohta, kas kehtiv maksuõigus ja riigi õigusabi korraldus toetab advokatuuri lähenemist.

Advokatuuri soovitud viisil on võimalik menetlejal käituda juhul, kui teenuse osutamise ajaks käibemaksuõiguse kontekstis saab pidada tasu kindlaksmääramise määruse tegemise aega. Kui teenuse osutamise aeg on varasem, siis on möödapääsmatu kohaldada teenuse osutamise ajal kehtinud maksumäära (KMS § 29 lg 13). Samas on advokatuuri tõstatatud küsimusel põhimõtteline tähendus ka edaspidi, kui vana maksumääraga esitatud tasu taotlused on lahendatud. Nimelt nähtub advokatuuri pöördumisest, et praegu on advokaadibürood käivet deklareerinud maksustamisperiodil, mil menetleja teeb määruse ja advokaadibüroo esitab määruse nr 16 § 4 järgi arve advokatuuri juhatusele. Kui leida, et teenuse osutamise aeg on varasem, omab see laiaulatuslikku mõju advokaadibüroode praktikale riigi õigusabist tekkiva käibe deklareerimisel ja tasumisel.

Kuna RÕS § 22 lg 3 ei kohusta advokaati esitama tasu taotlust iga riigi õigusabi toimingu järel ega ka iga kalendrikuu eest eraldi, on teenuse osutamise aja määramisel kohaldatav KMS § 11 lg 4, mille kohaselt loetakse teenus osutatuks maksustamisperiodil, mil teenuse osutamine

lõpeb või mil lõpeb ajavahemik, mille kohta esitatakse arve. KMS § 11 lg-t 4 tuleb tõlgendada kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga käibemaksudirektiivi art 64 lg 1 kohta. Euroopa Kohtu seisukohtadest asjades nr C-324/20 ja C-463/14 nähtub, et käibemaksu sissenõutavus on seotud ajavahemiku lõpuga, mille eest tasu makstakse (seda ka siis, kui teenuse osutamine kestab edasi).¹ Samuti on Euroopa Kohus järeldanud käibemaksudirektiivi art 64 lg-st 1, et advokaaditeenuse osutamine loetakse lõpetatuks pärast arvepidamist või maksete tähtaja lõppu², mistõttu peavad need tähtajad olema arvetel märgitud (otsus asjas nr C-516/14, p 31). Eeltoodu tekitab kahtlust, et KMS § 11 lg-t 4 tõlgendamisel ei pruugi olla võimalik arvestada asjaoluga, et tasu suurus pole enne menetleja määrust lõplikult kindel. Arvete (ja seeläbi käibedeklaratsioonide) korrigeerimist tuleb ette ka lepingulistes suhetes.

Samas tuleb mõnda, et eeltoodud lähenemise korral tekib mitmeid praktilisi küsimusi. Nt pole selge, mida lugeda sellisel juhul arveks, kuna määruse nr 16 §-s 4 sätestatud arvet pole üldjuhul võimalik KMS § 37 lg-s 1 sätestatud tähtaja jooksul väljastada.³ Kuigi erinevalt advokatuuri kirjas toodust ei tekiks advokaadibüroodel kohustust võtta käibemaksutõusu enda kanda, sest nad saavad KMS § 29 lg 13 järgi lähtuda teenuse osutamise päeval kehtinud maksumäärast, tekiks käibemaksu tagantjärele deklareerimisel intressivõlg. Samuti ei saa mööda vaadata sellest, et tulenevalt RÕS § 22 lg-st 7 võib käibemaksukohustus sel juhul tekkida mitu kuud enne tasu saamist.⁴

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liina Reisberg

õigusteabe- ja koolitusosakonna juhataja

Koopia: Eesti Advokatuur
advokatuur@advokatuur.ee

---

¹ Asjas nr C-324/20 tehtud otsuse p-s 43 märkis Euroopa Kohus, et „maksukohustuse tekkimine ja maksu sissenõutavus [on] seotud nende ajavahemike möödumisega, mille kohta käib tehtud soorituste eest makstud tasu.“ Asjas nr C-463/14 tehtud otsuse p-s 50 märkis Euroopa Kohus kestva nõustamisteenuse kohta, mille eest esitati perioodiliselt arveid, järgmist: „Teenuse osutamine tuleb lugeda lõpetatuks käibemaksudirektiivi artikli 64 lõike 1 mõttes iga ajavahemiku lõpus, mille eest tasu maksti. Kuna aga maksustatav teokoosseis ja maksu sissenõutavus sõltub selle direktiivi artikli 63 kohaselt hetkest, mil teenust osutatakse, tuleneb sellest, et nii maksustatav teokoosseis kui ka maksu sissenõutavus tekib iga perioodi lõpus.“

² Siin peetakse silmas ajavahemikku, mil teenust osutati. Vt inglise keeles: „[o]n expiry of the periods to which the statements of account or payments relate.“

³ Nt võib sel juhul tekkida küsimus, kas riigi õigusabi tasu kindlaksmääramise taotlus vastab arve tunnustele käibemaksõiguse mõttes.

⁴ Siiski võib ka lepingulistes suhetes selliseid maksetähtaegu ette tulla. Samuti saab märkida, et käibemaksudirektiivi art 66 lg 1 p b võimaldab liikmesriigil ette näha teatavate tehingute puhul kassapõhise erikorra.